

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 25 października 2018 r.

Pozycja 144

POSTANOWIENIE

z dnia 27 lipca 2018 r.

Sygn. akt Ts 26/17

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Julia Przyłębska,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej B.J.K. w sprawie zgodności:

art. 13 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r. poz. 380, ze zm.) z art. 30, art. 31 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 w zw. z zasadą pomocniczości wyrażoną w Preambule, art. 41 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 w zw. z zasadą pomocniczości wyrażoną w Preambule, art. 47 w zw. z art. 31 ust. 3 w zw. z zasadą pomocniczości wyrażoną w Preambule, art. 32 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 1, art. 41 ust. 1 i art. 47 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 8 lutego 2017 r. (data nadania) B.J.K. (dalej: skarżąca) wystąpiła o stwierdzenie, że art. 13 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r. poz. 380, ze zm.; dalej: k.c.) jest niezgodny z art. 30; art. 31 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 w zw. z zasadą pomocniczości wyrażoną w Preambule; art. 41 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 w zw. z zasadą pomocniczości wyrażoną w Preambule; art. 47 w zw. z art. 31 ust. 3 w zw. z zasadą pomocniczości wyrażoną w Preambule; art. 32 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 1, art. 41 ust. 1 i art. 47 Konstytucji.

Skarga konstytucyjna została wniesiona w związku z następującą sprawą.

Skarżąca została ubezwłasnowolniona postanowieniem z 27 kwietnia 2016 r. [...] wydanym przez Sąd Okręgowy w W. [...] Postanowieniem z 18 października 2016 r. Sąd Apelacyjny w W. [...] oddalił apelację skarżącej na postanowienie o ubezwłasnowolnieniu. Postanowienie z 18 października 2016 r. wraz z uzasadnieniem zostało doręczone skarżącej 8 listopada 2016 r.

Od powyższego postanowienia Sądu Apelacyjnego w W. skarżąca wniosła skargę kasacyjną.

Postanowieniem z 6 września 2017 r. [...] Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze konstytucyjnej skarżąca podniosła, że zaskarżony przepis narusza godność osobistą (art. 30 Konstytucji), a także w nieproporcjonalny sposób ogranicza wolność osób ubezwłasnowolnionych w zakresie swobody podejmowania aktów woli i wyboru (art. 31 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji), autonomię decyzyjną (art. 41 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji), prawo do prywatności, także w aspekcie prawa do decydowania o swoim życiu osobistym (art. 47 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji) i dyskryminuje je w zakresie korzystania ze swobody podejmowania aktów woli i wyboru oraz korzystania z prawa do prywatności (art. 32 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 1, art. 41 ust. 1 i art. 47 Konstytucji). Ponadto, zdaniem skarżącej, art. 13 k.c. nie respektuje wyrażonej w Preambule Konstytucji zasady pomocniczości.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

1. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji przedmiotem skargi konstytucyjnej jest ustawa lub inny akt normatywny, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekły ostatecznie o wolnościach lub prawach albo o obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji. Na etapie wstępnej kontroli Trybunał Konstytucyjny bada, czy skarga spełnia przesłanki, o których mowa w przywołanym przepisie Konstytucji oraz wymagania wskazane w art. 44, art. 53 i art. 77 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: u.o.t.p. TK), a także czy nie zachodzą okoliczności przewidziane w art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p. TK.

2. Skargę konstytucyjną w imieniu skarżącej sporządzili i wnieśli adwokat oraz radca prawny. Do skargi załączono pełnomocnictwo, które zostało udzielone pełnomocnikom osobiście przez skarżącą, wobec której prawomocnie orzeczono ubezwłasnowolnienie całkowite. W związku z tym, Trybunał, badając umocowanie pełnomocników skarżącej, w pierwszej kolejności musiał rozstrzygnąć kwestię skuteczności udzielenia osobiście przez osobę ubezwłasnowolnioną pełnomocnictwa do wniesienia skargi konstytucyjnej.

Trybunał przypomina, że zgodnie z art. 36 u.o.t.p. TK w postępowaniu przed Trybunałem, w zakresie nieuregulowanym w u.o.t.p. TK stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 155, ze zm.; dalej: k.p.c.). Zgodnie z art. 560 k.p.c. osoby ubezwłasnowolnione są uprawnione do samodzielnego zaskarżania postanowień o ubezwłasnowolnieniu, natomiast na podstawie art. 559 § 3 k.p.c. mogą one również wystąpić z wnioskiem o uchylenie albo zmianę ubezwłasnowolnienia.

W kwestii skuteczności udzielenia osobiście przez osobę ubezwłasnowolnioną pełnomocnictwa do wniesienia środka zaskarżenia na postanowienie o ubezwłasnowolnieniu wypowiedział się Sąd Najwyższy w postanowieniu z 24 stycznia 1968 r. (sygn. akt I CR 631/67). W orzeczeniu tym Sąd Najwyższy stwierdził, że skoro „ubezwłasnowolniony może zaskarżyć postanowienie o ubezwłasnowolnieniu niezależnie od rodzaju zaburzeń psychicznych i od stopnia zdolności kierowania swym postępowaniem, to tym samym może on skutecznie upoważnić do zaskarżenia inną osobę, udzielając jej stosownego pełnomocnictwa procesowego (...)”. W sprawie, w której zostało wydane powyższe postanowienie, osoba ubezwłasnowolniona osobiście udzieliła adwokatowi pełnomocnictwa do wniesienia środka zaskarżenia do Sądu Najwyższego na postanowienie o ubezwłasnowolnieniu.

Należy także przypomnieć, że Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się w kwestii uprawnień procesowych osoby ubezwłasnowolnionej w wyroku z 7 marca 2007 r. (sygn. akt K 28/05). Kontroli Trybunału zostały poddane art. 559 w zw. z art. 545 § 1 i 2 k.p.c. w zakresie, w jakim nie przyznawały osobie ubezwłasnowolnionej uprawnienia do zgłoszenia

wniosku o wszczęcie postępowania o uchylenie lub zmianę ubezwłasnowolnienia. Trybunał, orzekając o niekonstytucyjności tych przepisów w zaskarżonym zakresie, wskazał na potrzebę większego respektowania praw osób ubezwłasnowolnionych oraz na możliwość rozważenia dokonania zmian w zakresie instytucji ubezwłasnowolnienia w polskim prawie.

Mając na uwadze powyższe, Trybunał stwierdził, że także w zakresie, w jakim przedmiot kontroli w drodze skargi konstytucyjnej stanowią przepisy dotyczące ubezwłasnowolnienia, skarżący – będący osobą ubezwłasnowolnioną – może samodzielnie udzielić pełnomocnictwa do wniesienia skargi konstytucyjnej.

Należy jednak podkreślić, że powyższe uprawnienie procesowe powinno być rozumiane wąsko. Podobnie jak na gruncie postępowania cywilnego, gdzie uprawnienia procesowe osób ubezwłasnowolnionych do osobistego działania zostały ograniczone do spraw dotyczących ich ubezwłasnowolnienia. Dlatego nie jest możliwe udzielenie osobiście przez osobę ubezwłasnowolnioną pełnomocnictwa do wniesienia skargi konstytucyjnej w każdej sprawie, a jedynie w tych sprawach, w których przedmiotem kontroli uczyniono przepisy dotyczące ubezwłasnowolnienia.

W związku z tym Trybunał uznał, że przedłożone pełnomocnictwo skutecznie umocowuje pełnomocników skarżącej do sporządzenia i wniesienia w jej imieniu skargi konstytucyjnej.

3. Skarżąca wyczerpała przysługującą jej drogę prawną, ponieważ postanowienie Sądu Apelacyjnego w W. z 18 października 2016 r. [...] jest prawomocne i nie przysługują od niego żadne zwyczajne środki zaskarżenia.

4. Trybunał stwierdza, że skarżąca dochowała trzymiesięcznego terminu wniesienia skargi konstytucyjnej przewidzianego w art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK. Wyrok Sądu Apelacyjnego został doręczony skarżącej 8 listopada 2016 r., a skargę wniesiono 8 lutego 2017 r. (data nadania).

5. Zakwestionowanemu w skardze art. 13 k.c. skarżąca zarzuciła naruszenie godności osobistej (art. 30 Konstytucji), a także to, że przepis ten w nieproporcjonalny sposób ogranicza wolność osób ubezwłasnowolnionych w zakresie swobody podejmowania aktów woli i wyboru (art. 31 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 1 Konstytucji), ich autonomię decyzyjną (art. 41 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji), prawo do prywatności, także w aspekcie prawa do decydowania o swoim życiu osobistym (art. 47 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji) i dyskryminuje je w zakresie korzystania ze swobody podejmowania aktów woli i wyboru oraz korzystania z prawa do prywatności (art. 32 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 1, art. 41 ust. 1 i art. 47 Konstytucji). Ponadto zdaniem skarżącej art. 13 k.c. nie respektuje wyrażonej w Preambule Konstytucji zasady pomocniczości.

6. W ocenie Trybunału skarżąca prawidłowo określiła przedmiot kontroli (art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p. TK), wskazała, jakie przysługujące jej konstytucyjne prawa i w jaki sposób zostały – jej zdaniem – naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p. TK), a także należycie uzasadniła sformułowane w skardze zarzuty (art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p. TK).

Skoro złożona skarga spełnia wymagania przewidziane w u.o.t.p. TK, a nie zachodzą okoliczności określone w art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p. TK, to – na podstawie art. 61 ust. 2 u.o.t.p. TK – zasadne było nadanie jej dalszego biegu.